

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalouden koulutusohjelma

Tradenomi

2018

Emmi Virtanen

RAHANPESULAIN KOKONAISUUDISTUS

– Veikkaus Oy:n henkilöstön näkemys

Emmi Virtanen

RAHANPESULAIN KOKONAISUUDISTUS

- Veikkaus Oy:n henkilöstön näkemys

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä seurauksia rahanpesulaista ja sen kokonaisuudistuksesta on Veikkaukselle. Työn tutkimusosan tavoitteena oli selvittää Veikkauksen henkilöstön suhtautumista näihin lakisääteisiin edellytyksiin ja muutoksiin. Lisäksi tutkimusosan avulla haluttiin selvittää, minkälaisia mielipiteitä Veikkauksen henkilöstöllä on yhtiön sisäisessä käytössä olevasta verkko-oppimisympäristöstä.

Työn kyselytutkimus toteutettiin sähköisesti Webropol-kyselysivuston avulla. Linkki kyselyyn lähetettiin yli 900 Veikkauksen työntekijälle, jotka työskentelevät eri myyntikanavissa. Työn teoriaosuuden laadintaan on hyödynnetty pitkälti eri lainsäädäntöjä, tärkeimpänä rahanpesulakia, sekä viranomaisstahojen julkaisuja. Opinnäytetyöllä ei ole toimeksiantajaa, mutta se on laadittu Veikkauksen Yritysturvallisuus-yksikön avustuksella. Osa työstä, kuten kyselyyn liittyvät tiedot, ovat salassa pidettäviä.

Tutkimus sai kattavasti vastauksia ja tuloksia voidaan hyödyntää mahdollisia kehittäviä toimenpiteitä varten. Kyselytutkimuksessa tiedusteltiin työntekijöiden kokemuksia ja tietoa rahanpesulaan liittyvistä menettelyistä sekä kartoitettiin mielipiteitä verkkokursseista. Tuloksista voidaan todeta, että suurin osa työntekijöistä kokee nykyiset menettelyt tutuiksi ja riittäviksi. Selväksi kävi kuitenkin myös se, että työntekijöiden perehdyttämiseen on tehtävä mahdollisesti parannuksia.

ASIASANAT:

Rahanpesulaki, kokonaisuudistus, customer due diligence, rahapeliä, Veikkaus.

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business administration | Financial Management

2018 | 52 pages, 6 pages in appendices

Emmi Virtanen

THE GENERAL REFORM OF THE MONEY LAUNDERING LAW

- Opinion of Veikkaus Oy's personnel

The aim of this thesis was to find out, what consequences the money laundering law and its general reform cause to Veikkaus. The research part looks into the attitudes of Veikkaus' staff, concerning the legislative requirements and changes. The survey also discusses, what kind of opinions the staff has about the internal e-learning site.

The subject of the thesis leans much on the legislation, especially on the money laundering law. The publications of the authorities, such as Financial Supervisory Authority, among others are used in collecting the theoretical frame in addition to the legislation. Also, the publications by the police are referred to e.g. the annual report of the Financial Intelligence Unit. In addition to the legislation and authorities' publications, information obtained from the representatives of Veikkaus and writer's own work experience are used in constructing the theoretical part

The survey of the thesis was carried out electronically with the help of Webropol. The link of the survey was sent to over 900 Veikkaus' employees in different sales channels. The preparation of the theory has mostly utilized different legislation, most importantly money laundering law, and the public authorities' publications. The thesis is not a commission, but it was drawn up with the help of Veikkaus' Company security unit. Part of the thesis is confidential to Veikkaus, and therefore some parts are left out. For example, the results of the survey are not included public thesis.

The survey gained answers comprehensively and the results can be utilised, possibly in developing new functions. The survey mapped out employees' experiences and knowledge according to the actions that are required by money laundering law. With the survey it was also found out the staff's opinions about e-courses for training new features. Results show that most of the employees find current procedures familiar and satisfactory. It also came out that there is a possible need to make some improvements in employees' orientation.

KEYWORDS:

Money laundering law, general reform, customer due diligence, gambling field, Veikkaus.

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET TAI SANASTO	6
1 JOHDANTO	7
2 RAHANPESU SUOMESSA	9
2.1 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi	10
2.2 Ilmoitusvelvollisuus ja salassapitovelvollisuus	11
2.3 Asiakkaan tunteminen	12
2.4 Valvonta ja seuraamukset	16
2.5 Rahanpesun selvittelykeskus	17
2.6 Kokonaisuudistuksen seuraukset	19
3 VEIKKAUS	21
3.1 Etuasiakkuus -ohjelma	23
3.2 Veikkauksen toimenpiteet rahanpesun estämiseksi	24
3.3 Haasteet rahanpesun estämisessä	28
3.4 Henkilöstön koulutus ja yhtenäiset menettelytavat	28
3.5 Kokonaisuudistuksen seuraukset Veikkaukselle	29
4 KYSELYTUTKIMUS HENKILÖSTÖLLE	31
4.1 Kvantitatiivinen tutkimus	31
4.2 Tutkimuksen tavoitteet ja toteutus	31
4.3 Luotettavuus	32
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	34
5.1 Vastaajien taustatiedot	34
5.2 Rahanpesulaki ja kokonaisuudistus	34
5.3 Uuteen perehdyttäminen	34
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	35
LÄHTEET	36

LIITTEET

- Liite 1. Saatekirje.
- Liite 2. Kyselylomake.
- Liite 3. Asiakkaan tunnistaminen -lomake.

KUVAT

Kuva 1. Riskiperusteinen arviointi. (Fiva 2010 s. 13-14)	14
Kuva 2. Mihin Veikkauksen pelien tuotto käytetään. (Veikkaus 2018a)	22

TAULUKOT

Taulukko 1. Ilmoittajaluokat epäilyilmoituksissa 2016-2017. (Rahanpesun selvittelykeskus 2018)	18

KÄYTETYT LYHENTEET TAI SANASTO

EU	Euroopan Unioni
Fiva	Finanssivalvonta
FATF	Financial Action Task Force on Money Laundering
OECD	Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö
KRP	Keskusrikospoliisi
AVI	Aluehallintovirasto
POHA	Poliisihallitus
RL	Rikoslaki
ResL	Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi
Altura	Laite, jonka kautta kuponki- ja vedonlyöntipelejä myydään

1 JOHDANTO

Kätkemis- ja rahanpesurikoksista on säädetty Suomen rikoslaissa. Laissa rahanpesulla tarkoitetaan toimia, joilla käytetään, muunnetaan, luovutetaan, siirretään, välitetään tai pidetään hallussaan rikoksella hankittua omaisuutta, rikoksen tuottamaa hyötyä tai näiden tilalle tullutta omaisuutta. Rahanpesuksi katsotaan myös toimet, joilla peitetään tai häivytetään rikoksella hankitun omaisuuden, rikoksen tuottaman hyödyn taikka näiden tilalle tulleen omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet taikka avustaa toista tällaisessa peittämisessä tai häivyttämisessä. (1889/39)

Keväällä 2017 astui voimaan uusi rahanpesulaki. Uudistetun lain tavoitteena on estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista sekä edistää toimien paljastamista ja selvittämistä. Lainsäädännön uudistuksen seurauksena lain piirissä toimivilta edellytetään tiettyjä velvoitteita, kuten riskiperusteista arviointia ja epäilyilmoituksien tekemistä Keskusrikospoliisin yhteydessä toimivalle rahanpesun selvittelykeskukselle. Lain piiriin kuuluvia ilmoitusvelvollisia ovat muun muassa Suomessa ja Ahvenanmaalla toimivat rahapeliyhteisöt.

Rahapeleillä tarkoitetaan kokonaisvaltaisesti pelejä, joista voi voittaa rahaa. Rahapelien kirjoon kuuluvat muun muassa

- raha-arpajaiset
- vedonlyöntipelit
- raha-automaatit ja
- totopelit

Rahapelejä on mahdollista pelata myös sähköisesti internetin kautta. Rahapelaamisesta säädetään arpajaislaissa sekä muissa aihepiiriä koskevissa säännöksissä. Suomessa rahapelejä toimeenpanee valtion omistama rahapeliyhtiö Veikkaus Oy. Ennen vuotta 2017 Suomessa oli kolme toimijaa rahapelialalla, Veikkaus Oy, Fintoto Oy sekä Ray, eli Raha-automaattiyhdistys. 1.1.2017 alkaen yhtiöt yhdistyivät ja ovat toimineet yksinoikeusjärjestelmän alla. Rahapelaaminen on sallittu vain täysi-ikäisiltä ja sen kaikki tuotot käytetään yleishyödyllisesti. Vuosittaiset tuotot ovat noin 1,1 miljardia euroa.

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä on arpajaislain ohella yksi rahapelitoimintaan vaikuttavista säännöksistä. Rahanpesulain yksi kulmakivistä on asiakkaan tunteminen, joka on tärkeää myös Veikkauksen toiminnassa. Yhtiö edistää rahapelaamisen haittojen ja rahanpesun ehkäisyä monin keinoin, joista yksi on sen oma Etuasiakkuus-ohjelma.

Syyskuussa 2018 minulla tuli täyteen kaksi vuotta työuraa rahapelialalla. Raha-automaattiyhdistyksen nimen alla ehdin työskentelemään noin neljä kuukautta, jonka jälkeen Suomen rahapeliyhtiöt yhdistyivät Veikkaus Oy:ksi. Kahden vuoden aikana alalla on tullut vastaan monia erilaisia muutoksia ja sääntelyjä, jotka täytyy ottaa jokapäiväisessä työskentelyssä huomioon. Rahanpesulaki, ja etenkin kokonaisuudistus, on yksi tämänkaltaisista asetuksista. Koska erilaiset uudistukset aiheuttavat henkilöstölle toimenpiteitä, on tärkeää, että ymmärretään, mitä nämä muutokset tarkoittavat. Tästä syystä päädyin tekemään opinnäytetyöni rahapeleistä ja rahanpesulain kokonaisuudistuksesta. Minusta on tärkeää tutkia henkilöstön asenteita ja tietämystä työntekoon vaikuttavista tekijöistä. Omien kokemuksieni lisäksi aihe on myös ajankohtainen.

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää, mitä vaateita ja toimenpiteitä rahanpesulaki ja sen kokonaisuudistus aiheuttavat ja edellyttävät, etenkin Veikkaukselta. Lisäksi työni empiirisen osan tavoitteena on selvittää henkilöstön kokemuksia ja tietoisuutta rahanpesulainsäädännöstä sekä mielipiteitä käytössä olevasta verkko-oppimisympäristöstä. Tutkimus tulee olemaan kyselytutkimus, joka lähetetään henkilöstölle sisäisenä sähköpostijakeluna. Aiheeseen perehtymisen ja tutkimustulosten avulla pääsen käsittelemään työni viimeistä osaa, johtopäätöksiä. Tutkimuksen tuloksista voidaan mahdollisesti tehdä päätelmiä esimerkiksi yhtiön sisäisen koulutuksen tilasta ja henkilöstön asenteista.

2 RAHANPESU SUOMESSA

Viime vuosina rahanpesu on noussut otsikoihin tutkintatapauksien ja lakiuudistuksien myötä. Rahanpesu on Suomessa rangaistava teko. Suomen rikoslaissa rahanpesu on määritelty seuraavasti: ”Joka ottaa vastaan, käyttää, muuntaa, luovuttaa, siirtää, välittää tai pitää hallussaan rikoksella hankittua omaisuutta, rikoksen tuottamaa hyötyä tai näiden tilalle tullutta omaisuutta hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä tai peittääkseen tai häivyttääkseen hyödyn tai omaisuuden laittoman alkuperän tai avustaa rikoksentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset taikka peittää tai häivyttää rikoksella hankitun omaisuuden, rikoksen tuottaman hyödyn taikka näiden tilalle tulleen omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämis-toimet tai oikeudet taikka avustaa toista tällaisessa peittämisessä tai häivyttämisessä, on tuomittava rahanpesusta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.” Jos rikos on tehty erityisellä suunnitelmallisuudella tai sen kautta saatu omaisuus on huomattavan arvokas, on teko rangaistava törkeänä rahanpesuna. Törkeän rahanpesun rangaistus on vähintään 4 kuukautta ja enintään 6 vuotta vankeutta. Myös yritys on rangaistava. (RL 32:6-7)

Rahanpesulla hankittu omaisuus voi liittyä esimerkiksi autovarkaudesta veronkiertoon. Vuonna 2018 ilmeni laaja rahanpesutapaus koskien virolaista Danske Bank -pankkiyhtiötä. Yhtiön sisäisessä tutkinnassa on ilmennyt, että pankkitoiminnassa on kiertänyt jopa miljardeja euroja laittomina rahansiirtoina. Tapahtumat sijoittuvat vuosille 2007-2015. Laittomuudet ovat tulleet ilmi tilintarkastajan toimesta. (YLE 4.7.2018a). Nyt Euroopan komissio vaatii yhtiöltä selvitystä sisäisen valvonnan virheistä, jotka ovat johtaneet rikoksiin. Tapaus on Tanskan valtionsyyttäjän talousrikosyksikön tutkittavana ja lisäksi sitä tutkitaan Viron ja Yhdysvaltojen viranomaisen toimesta. (YLE 24.9.2018b). Tapauksen tutkinnan ollessa vielä kesken, ei siitä löydy ajankohtaisia oikeuden päätöksiä.

Vuoden 2017 puolella oikeudessa käsiteltiin myös rahanpesuepäilyä koskien Ahvenanmaan raha-automaattiyhdistys PAF:ia. Syyte koski vuosia 2009 - 2012, jolloin eräs rahapeliyhtiön asiakkaista pelasi yhtiön tarjoamia onlinepelejä kavalletuilla varoilla. (Oikeus.fi 2017). PAF tuomittiin 50 000 euron yhteisösakkoon tuottamuksellisesta rahanpesusta. Ahvenanmaan käräjäoikeus katsoo, että yhtiö on toiminut törkeän huolimattomasti, koska se ei yrittänyt selvittää asiakkaansa kavallettujen rahojen alkuperää. Syyttäjän mukaan PAF kiinnitti huomiota asiakkaan pelaamiseen huomiota jo keväällä 2011.

Kuitenkin yhtiö teki epäilyilmoituksen viranomaiselle vasta tammikuussa 2012. Tästäkin huolimatta asiakkaan annettiin jatkaa pelaamista ja hänen asiakastilinsä suljettiin hänen omasta pyynnöstä vasta lokakuussa 2012. (YLE 2018c)

Rahanpesua pyritään estämään ja hallitsemaan lain, asetusten ja kansainvälisten säännösten avulla. Seuraavassa luvussa käsitellään uudistunutta rahanpesulakia. Asiakkaan tuntemista koskevassa luvussa hyödynnetään Fiva:n laatimaa standardia asiakkaan tuntemisesta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi. Finanssivalvonnan standardien lisäksi ohjeistuksia löytyy esimerkiksi Poliisin sivustolta rahanpesun selvittelykeskuksen toimesta. (Poliisi 2018a)

2.1 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi

Vuonna 2017 rahanpesua koskevaan lakiin tehtiin kokonaisuudistus, jonka seurauksena kumottiin vanhoja asetuksia ja annettiin uusia säädöksiä. Rahanpesun ja rahoittamisen estämiseksi laaditut säädökset perustuvat kansainvälisiin standardeihin. Säädöksillä varmistetaan, että markkinoilla noudatetaan yhtenäisesti samoja menettelytapoja muun muassa asiakkaan tuntemista koskien. Rahanpesun estäminen perustuu asiakkaan tuntemiseen, jolloin voidaan saada varmistus siitä, etteivät hänen toimensa ole lainvastaiset. Lakiuudistuksen tavoitteena on, että ilmoitusvelvolliset tunnistaisivat selkeämmin epäilyttävää liiketoimintaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen näkökulmasta omassa toiminnassaan. (Turun kauppakamari 2017)

Tärkeänä linjaavana kokonaisuutena lainsäädännön kehittämisessä toimivat FATF:n suositukset. Financial Action Task Force on hallitustenvälinen toimija, joka on perustettu 1989. FATF:in tehtävänä on asettaa standardeja, edistää rahanpesun, terrorismin rahoituksen ja muiden kansainvälisiin rahoitusjärjestelmiin liittyvien uhkien vastaisia menettelyjä. FATF toimii OECD:n alaisuudessa. EU:n rahanpesudirektiivit, jotka jäsenmaat implementoivat omaan kansalliseen lainsäädäntöönsä, perustuvat pitkälti FATF:n suosituksiin. Suomessa rahanpesulainsäädännön kehittämisestä vastaavat sisäministeriö ja valtiovarainministeriö.

Kesäkuussa 2017 tasavallan presidentti allekirjoitti ja vahvisti uuden rahanpesulain. Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ohjaa ilmoitusvelvollisia yhä tarkempaan asiakkaan tuntemiseen ja arvioimaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä. Uusi laki on riskiperusteinen ja se kumoaa aikaisemman, vuonna 2008 säädetyn

rahanpesulain. Uudistus tuo aikaisempaan lakiin paljon tarkennuksia ja selkeyttää sitä, mitä ilmoitusvelvollisilta odotetaan ja laiminlyöntien seuraamuksia. Uusi lainsäädäntö tulee asteittain voimaan alkaen vuodesta 2017. Ilmoitusvelvollisen piti toimittaa toimivaltaiselle viranomaiselle riskiarvio 31. joulukuuta 2017 mennessä, mutta rahanpesun valvontarekisteriä koskevat säädökset rahanpesulain viidennessä luvussa tulevat kuitenkin voimaan vasta 1. heinäkuuta 2019. (ResL 9:7-8). Seuraavat luvut pureutuvat rahanpesulain säädöksiin yksityiskohtaisemmin.

2.2 Ilmoitusvelvollisuus ja salassapitovelvollisuus

Ilmoitusvelvollisia, joita Fiva muiden valvontaviranomaisten tavoin valvoo, ovat eri yhteisöt ja elinkeinoharjoittajat, jotka voivat toiminnassaan havaita rahanpesun ja terrorismin kannalta epäilyttävää toimintaa. Ilmoitusvelvollisten tehtävänä on muun muassa tunnistaa asiakkaansa ja arvioida heidän toimintaansa. Mikäli elinkeinonharjoittaja huomaa asiakkaan toiminnassa jotain epäilyttävää, on hän velvollinen ilmoittamaan tästä KRP:n yhteydessä toimivalle rahanpesun selvittelykeskukselle, joka tutkii epäilyilmoitukset. Fiva, AVI ja POHA valvovat, että ilmoitusvelvolliset noudattavat lainsäädännön velvoitteita. Valvontaviranomaiset takaavat, että ilmoitusvelvollisten menetelmät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi, sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat lainmukaisia ja riittäviä. Ilmoitusvelvollisten toiminnassa tapahtuvat velvoitteiden laiminlyönnit ovat rangaistavia. Laiminlyöntiä on esimerkiksi asiakkaan neuvominen sijoitustoimissa tai erilaiset peitetoimet ja varojen siirrot. (Fiva 2018)

Ilmoitusvelvollisten on myös huolehdittava, että henkilöstö tuntee rahanpesulain velvoitteet, jotta niitä osataan myös noudattaa. (Aluehallintovirasto 2018a) Ilmoitusvelvollisten asema rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä ja hallinnassa on ensisijaisen tärkeä, koska heidän kautta viranomaiset saavat parhaiten tietoa mahdollisesta epäilyttävästä liiketoiminnasta.

Ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta

Ilmoitusvelvollisen on ilmoitettava epäilyttävästä liiketoiminnasta ja terrorismin rahoittamisen epäilyistä viipymättä rahanpesun selvittelykeskukselle. Ilmoitus on tehtävä riippumatta siitä, onko asiakassuhdetta perustettu vai ei. Ilmoitusvelvollisen on tehtävä ilmoitus selvittely keskukselle myös siinä tapauksessa, jos yksittäisen tai toisiinsa liitettyjen

liiketapahtumien rahallinen kynnyksarvo ylittyy. Elinkeinonharjoittajat ja yhteisöt, jotka tarjoavat rahapeliyhteisön tarjoamiin peleihin osallistumismaksuja ja -palveluja, voivat tehdä ilmoituksen epäilyttävästä liiketoimesta rahapeliyhteisön välityksellä. Ilmoituksen tehneen on toimitettava kaikki selvittämisen kannalta tarpeelliset tiedot ja asiakirjat selvittelykeskukselle maksutta sekä vastattava keskuksen tietopyyntöihin kohtuullisessa määräajassa. Epäilyttäviä liiketoimia koskevia tietoja ilmoitusvelvollisen tulee säilyttää asianmukaisesti viisi vuotta asiakassuhteen päättymisen jälkeen. Niitä ei saa soveltaa muuhun, kuin rahanpesulaissa säädettyyn tarkoitukseen. Kun asiakassuhteen päättymisestä tai epäilyttävästä liiketoimesta on kulunut viisi vuotta, on asiakirjat poistettava, ellei niiden edelleen säilyttämiselle ole syystä tai toisesta tarpeellisuutta. (ResL 4:1-3)

Tietojen ja asiakirjojen salassapitovelvollisuus

Ilmoituksen epäilyttävästä liiketoimesta tehnyt ei saa paljastaa ilmoituksen jättämistä henkilölle, johon ilmoitus kohdistuu, eikä muullekaan henkilölle. Työntekijöillä on suojeluvoite puolellaan, mikä tarkoittaa sitä, että työnantajalla on oltava riittävät menettelyt niiden työntekijöiden suojelemiseksi, jotka tekevät ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista. Tätä voidaan toteuttaa sisäisillä ohjeilla ja henkilöstön koulutuksella. Salassapitovelvollisuuden nimissä ilmoitusvelvollisen tulee katsoa, ettei ilmoituksen jättäneen henkilöllisyys paljastu asianomaiselle asiakkaalle. (Fiva 2010 s 18). Salassapitovelvollisuus koskee myös ilmoitusvelvollisen palveluksessa olevia, jotka ovat saaneet ilmoitusta koskevia salassa pidettäviä tietoja. Ilmoitusvelvollinen voi salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa tietoja asiakkaaseen tai liiketoimeen liittyen sellaiselle Suomessa tai muussa ETA-valtiossa toimiluvan saaneelle ilmoitusvelvolliselle, joka on osallisena jossakin yksittäisessä liiketoimessa, johon tapaus liittyy. (ResL 4:4)

2.3 Asiakkaan tunteminen

Yksi keskeisimmistä periaatteista rahanpesunlaissa ja rahanpesun estämisessä on asiakkaan tunteminen, eli customer due diligence. Tämä tarkoittaa sitä, että ilmoitusvelvollisen on tunnistettava ja todennettava asiakkaansa henkilöllisyys ja tämän toiminnan merkityksellisyys ja laajuus. Näin voidaan sulkea pois epäilykset asiakkaan mahdollisesta epäilyttävästä liiketoiminnasta. Asiakkaan tuntemiseksi ilmoitusvelvollinen on velvollinen tekemään kaikki ne toimet, joilla se voi varmistua siitä, että tuntee asiakkaansa

toimintaa ja taustoja myöten tarvittavalla tavalla asiakassuhteen solmimiseksi. Ilmoitusvelvollisen tulee näin ollen laatia riskiperusteinen suunnitelma tarvittavista menettelyistä asiakkaan tuntemiseksi, jotta menettelyt ovat riittävät muun muassa liiketoiminnan laajuus ja luonne huomioon ottaen. (Fiva 2010 s 12)

Palveluntarjoaja voi kieltäytyä asioimasta asiakkaan kanssa, mikäli tämä ei suostu paljastamaan tietoja hänestä itsestään tai toiminnastaan tai jos tämän toiminnan luonne vaikuttaa epäilyttävältä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen näkökulmasta ilmoitusvelvollisen mielestä. Ilmoitusvelvollinen voi myös kieltäytyä asiakassuhteen solmimisesta, jos asiakkaan koko, toiminta tai luonne ei vastaa tämän liiketoimintastrategiaa. Puutteelliset keinot asiakkaan tuntemiseksi ja tunnistamiseksi voivat estää liiketoimen suorittamisen kokonaan.

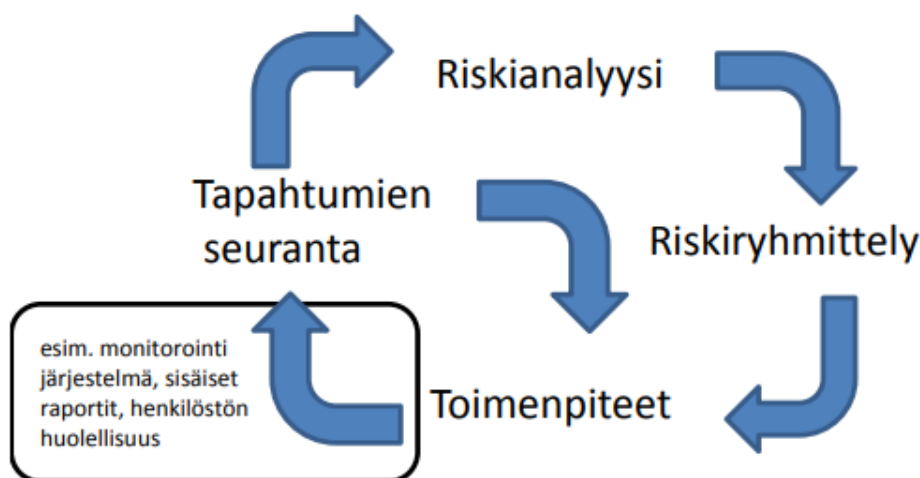
Riskiperusteisuus

Jotta ilmoitusvelvollinen pystyy määrittämään riittävät menetelmät juuri sen liiketoiminnan kannalta, sen tulee tehdä riskiarvio. Ilmoitusvelvollisen piti toimittaa riskiarvio rahanpesun selvittelykeskukselle 31.12.2017 mennessä. Ilmoitusvelvollinen arvioi siis oman tilanteensa, ja luo siihen suhteutettuna ja sovellettuna asiakkaan tuntemiseksi sekä menetelmät väärinkäytöksiä ja rahanpesun sekä terrorismin rahoittamisen estämiseksi. Riskiarviota tehdessä ilmoitusvelvollinen kartoittaa rahanpesuun ja terrorismin rahoittamisen riskit asiakkaat, palvelut ja muun muassa teknologian huomioon ottaen. Kartoituksen kautta se saa laadittua suunnitelman esiintyneiden riskien rajoittamiseksi.

Riskienhallinnan tavoitteita ovat

- Asiakkaisiin ja palveluihin liittyvien riskien tunnistaminen.
- Riskienhallintamenetelmien, sopivuuden ja tarkoituksenmukaisuuden säännöllinen ja jatkuva arviointi.
- Henkilöstön kouluttaminen sisäisten toimintamallien noudattamiseksi.
- Liiketoiminnan jatkuva riskiperusteinen seuranta ja arviointi hyvin organisoidun toiminnan myötä.

Alla oleva kuvakaavio osoittaa, miten riskienhallinnan prosessi etenee. Kuva osoittaa myös sen, kuinka riskiperusteinen arviointi on jatkuva prosessi, joka voidaan kohdistaa erilaisella volyymin eri asiakaskuntiin ja jakelukanaviin.

Kuva 1. Riskiperusteinen arviointi. (Fiva 2010 s. 13-14)

Riskiperusteinen arviointi on jatkuva prosessi, joka saa alkunsa tapahtumien seurannalla. Raportoinnin, järjestelmien ja henkilöstön huolellisuuden avulla pystytään laatimaan riskianalyysi mahdollisista yhtiötä koskettavista riskeistä. Mahdolliset riskit ryhmitellään muun muassa tietoisiin ja tiedostamattomiin sekä ulkoisiin ja sisäisiin riskeihin. Analyysin ja ryhmittelyn perusteella vastuuhenkilöt laativat toimenpiteet riskien rajoittamiseksi yhtiön luonne, laajuus ja koko huomioon ottaen. Jatkuvalle seurannalle arvioidaan ovatko laaditut toimenpiteet riittävät ja uusien riskianalyysien kautta voidaan tehdä tarvittavia muutoksia ja uusia menettelyjä riskien hallitsemiseksi.

Identifiointi ja verifiointi

Asiakkaan tuntemiseen liittyvät menettelytavat voidaan erotella normaalimenettelyyn, yksinkertaistettuun menettelyyn ja tehostettuun menettelyyn. (ResL 6 §) Normaalityson menettelyt tarkoittavat, että ilmoitusvelvollinen on päättänyt käyttää niitä keinoja päivityksessä toiminnassaan, joilla se varmistuu asiakkaan tuntemisesta niin sanotulla vähimmäistasolla. Mikäli velvollinen havaitsee tietyissä asiakaskunnissa epäilyttävää toimintaa rahanpesun näkökulmasta, tulisi tämänkaltaisten ryhmien kohdalla käyttää tehostettua menettelyä. Ja luonnollisesti, jos ilmoitusvelvollisen asiakaskuntaan kuuluu alhaisen riskin asiakkaita, heihin velvollinen voi kohdistaa yksinkertaistettua menetelmää.

Asiakkaan tuntemisessa on omat osa-alueensa, menettelytavasta huolimatta. Osa-alueisiin kuuluvat asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen, mahdollisen todellisen edunsaajan tai edustajan henkilöllisyyden todentaminen, tietojen dokumentointi ja arkistointi, jatkuva seuranta sekä selonottovelvollisuuden noudattaminen. (Fiva 2010). Asiakas tulisi tunnistaa, eli identifioida, aina uuden asiakassuhteen alkaessa, tai vaihtoehtoisesti yksittäistapauksen kohdalla, jonka rahallinen yhteissumma ylittää 10 000 euron rajan. Poikkeuksena edeltävään, rahapelitoiminnassa asiakas on tunnistettava panoksen asettamisen tai voiton maksamisen yhteydessä, jos summa on yhtenä suoritteena tai toisiinsa kytkettyinä yhteensä 2 000 euroa tai enemmän. Tunnistamisella tarkoitetaan toimia, joiden avulla voidaan varmistua asiakkaan henkilöllisyydestä tämän toimittamien tietojen avulla. Henkilöllisyyden todentaminen tarkoittaa näiden tietojen oikeellisuuden varmentamista luotettavan lähteen avulla. (ResL 5 §). Asiakkaan asioita voi ajaa myös tämän edustajansa tietyissä tilanteissa. Tällaisissa tilanteissa tulee tunnistaa sekä edustaja ja todellinen edunsaaja. Edustaja voi asioida toisen puolesta vain, jos hänellä on virallinen valtakirja tähän. Asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen, verifiointi, perustuu suomalaisen viranomaisen luovuttamaan voimassa olevaan asiakirjaan, joita ovat

- Ajokortti
- Henkilökortti
- Muukalaispassi ja pakolaisen matkustusasiakirja
- Diplomaattipassi
- Passi ja
- Kuvallinen kela-kortti

Kansaneläkelaitos ei ole myöntänyt kuvallisia kela-kortteja kuitenkaan enää 13.10.2008 jälkeen. Henkilöllisyys voidaan näiden lisäksi todentaa myös kansainvälisestä passista tai matkustusasiakirjana hyväksyttävästä henkilökortista. Asiakkaan tunnistaminen voi tapahtua lisäksi myös sähköisesti, jolloin asiakas itse käyttää tunnistuslain kriteerit täyttävää vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä. Tällaisen vahvan sähköisen tunnistusvälineen tarjoajan tulee ilmoittautua Viestintäviraston rekisteriin ja noudattaa tämän määräyksiä. (SAsiointiL 10 §).

2.4 Valvonta ja seuraamukset

Ilmoitusvelvollisten toiminnan luonne vaihtelee paljon, joten on luonnollista, että rahanpesulain noudattamista valvoo useampi eri viranomainen. Valvonnasta vastaavat

- Finanssivalvonta
- Poliisihallitus
- Patentti- ja rekisterihallitus ja
- Aluehallintovirasto

Viranomaiset vastaavat eri osa-alueiden ilmoitusvelvollisten valvonnasta. AVI valvoo kirjanpito tehtäviä toimeksiantona hoitavia ilmoitusvelvollisia, kun taas Poliisihallituksen vastuulla on Suomessa toimiva rahapeliyhtiö sekä elinkeinonharjoittajat, jotka välittävät rahapeliyhtiön rahapelien osallistumismaksuja ja -ilmoituksia. (ResL 6 luku)

Kaikkea rahapeli-toimintaan liittyvää kokonaisuutta valvoo Poliisihallitus. POHA:n tehtävänä on poliisitoimintojen ja erilaisten tukimuotojen suunnittelu, johto, kehitys ja valvominen. Se myös vastaa poliisivoimien tasapuolisesta saatavuudesta eri puolella Suomea. Poliisihallitus on jaettu toimintojen mukaan eri osastoihin, joista yksi on arpajaishallinto. (Poliisi 2018b). Kasinon yhteydessä tapahtuvaa valuutanvaihtotoimintaa kuitenkin valvoo Aluehallintovirasto. Arpajais- ja rahankeräystoiminnan yleinen valvonta rahankeräyksistä bingo-lupa-asioihin kuuluu arpajaishallinnon toimintaan. (Arpajaishallinto 2018).

Patentti- ja rekisterihallitusta lukuun ottamatta viranomaisilla on oikeus lain nojalla toimittaa tarkistus säännösten noudattamisen valvomiseksi. Tarkastus voidaan tehdä, jos on syytä epäillä, että ilmoitusvelvollinen on tahallaan, toistuvasti, vakavalla huolimattomuudella tai järjestelmällisesti laiminlyönyt rahanpesulain säädöksiä ja jos tarkastus on välttämätön kohteena olevien seikkojen selvitykseksi. Jos valvontaviranomainen näkee tarpeelliseksi, se voi asettaa ilmoitusvelvolliselle toimeenpanokiellon, oikaisukehotuksen tai uhkasakon. Se voi myös määräaikaaisesti rajoittaa ilmoitusvelvollisen johdon toimintaa, jos viranomainen havaitsee johdon toiminnassa taitamattomuutta, varomattomuutta tai ammattitaitopuutteita. Uhkasakon asettamisesta säädetään rahanpesulain lisäksi uhkasakkolaissa (1113/1990) ja lisäksi Fivan määräämään uhkasakkoon sovelletaan Finanssivalvonnasta annettua lakia. (ResL 7 luku).

Sanktiot

Ilmoitusvelvollisen rangaistus voi olla rikemaksu, julkinen varoitus tai seuraamusmaksu. Rikesakkoon johtavat laiminlyönnit voivat koskea

- asiakkaan tuntemista
- henkilöllisyyden todentamista
- asiakkaan tuntemista koskevien tietojen säilyttämistä
- asiakasta koskevien tietojen hankkimista, asiakassuhteen seurantaan ja poikkeavan liiketoiminnan selvittämistä
- valvontarekisteriin rekisteröitymistä
- henkilöstön koulutusta tai suojelua

Julkinen varoitus voidaan antaa, jos asia ei kokonaisuutena arvioituna vaadi ankarampia toimenpiteitä. Valvontaviranomaisesta riippuen esityksen varoituksesta tekee asianaja-jayhdistys tai tilintarkastuslautakunta. Seuraamusmaksu voidaan määrätä ilmoitusvelvolliselle, jos tämä tahallaan, huolimattomuudesta vakavasti, toistuvasti tai järjestelmällisesti laiminlyö samoja velvoitteita, joista voidaan tuomita myös rikemaksuun. (ResL 8 luku)

2.5 Rahanpesun selvittelykeskus

Keskusrikospoliisin yhteydessä toimii rahanpesun selvittelykeskus, joka käsittelee ilmoitusvelvollisten lähettämät epäilyilmoitukset. Selvittelykeskus on perustettu vuonna 1998 ja vuonna 2015 se uudistettiin omaksi erilliseksi linjakseen. Sen tehtävänä on toimia kansallisena torjuntayksikkönä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi, selvittämiseksi ja tutkintaan saattamiseksi. Viime vuosina on tapahtunut muutoksia, jotka vaikuttavat selvittelykeskuksen toimintaan, kuten lakiuudistukset. Rahanpesulain lisäksi astui voimaan uusi Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta. (Rahanpesun selvittelykeskus 2018)

Rahanpesun selvittelykeskus on ainoa viranomainen, joka voi asettaa ilmoitusvelvolliselle määräyksen liiketoiminnan väliaikaisesta keskeyttämisestä. Aikaisemmin keskeytys oli asetettavissa enintään viideksi päiväksi, mutta heinäkuusta 2017 lähtien määrä on kymmenen arkipäivää. Toinen muutos on selvittelykeskuksen oikeus luovuttaa valvontaviranomaisille tietoja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi.

Epäilyilmoituksien käsittelyn lisäksi rahanpesun selvittelykeskus järjestää myös koulutusta ilmoitusvelvollisille yhteistyön kehittämiseksi. (Rahanpesun selvittelykeskus 2018)

Vuonna 2017 Rahanpesun selvittelykeskus sai lähes 50 000 ilmoitusta epäilyttävästä liiketoiminnasta. Ilmoituksien määrä nousi aikaisemmasta noin 55 %. (Rahanpesun selvittelykeskus 2018). Suurin osa näistä ilmoituksista oli rahapeliyhteisöjen tekemiä ilmoituksia. Rahapeliyhteisöjen tekemien ilmoituksien määrän suuri kasvu selittyy muun muassa asiakkaan tunnistamisrajojen alentumisella. Lisäksi muutos selittyy rahapeliyhteisöjen yhdistymisellä ja yhtiöiden asiakastietokantojen, sekä ilmoitusmenettelyiden päällekkäisyyksistä. Niin sanottujen manuaali-ilmoitusten, eli yksitellen käsiteltävien ilmoitusten, määrä kasvoi 50 %. Alla oleva taulukko osoittaa ilmoittajaluokkien eroista. Rahapeliyhteisöt selkeässä kärkipäässä.

Taulukko 1. Ilmoittajaluokat epäilyilmoituksissa 2016-2017. (Rahanpesun selvittelykeskus 2018)

Ilmoittajaluokka	2016	2017
Rahapeliyhteisö	12 185	22 506
Yleistä maksujen välitystä tarjoava (sisältää valuutanvaihdon)	15 321	20 309
Pankki	3 258	5 178
Kotimainen viranomainen (muu kuin poliisi)	111	110
Vakuutusyhtiö	32	57
Tavarannyynti käteisellä > 15 000 euroa *	91	54
Luotto- ja rahoituslaitos (muu kuin pankki)	88	38
Tilintarkastaja	15	16
Kiinteistönvälitysliike	11	10
Asianajaja	7	8
Kotimainen poliisiviranomainen	5	6
Sijoituspalveluyhtiö	3	5
Panttilainauslaitos	0	3
Kirjanpito tehtäviä hoitava	2	2
Muu tietolähde **	85	16
Yhteensä	31 194	48 318

* 3.7.2017 alkaen > 10 000 euroa

** muita tietolähteitä ovat muun muassa muiden maiden rahanpesun selvittelykeskukset, perintätoimistot ja yksityishenkilöt.

2.6 Kokonaisuudistuksen seuraukset

Lain astuessa voimaan heinäkuussa 2018, se kumosi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja selvittämiseksi annetun lain (503/2008). (ResL 9:7). Rahanpesun hallinnaksi näin ollen sovelletaan ainoastaan uutta rahanpesulakia sekä EU:n asettamaa direktiiviä 2015/849, joka koskee rahoitusjärjestelmän käyttöä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseksi. Direktiivi on annettu toukokuussa 2015. (Eur-Lex 2018)

Uudistuksen seurauksena ilmoitusvelvollisten tuli toimittaa riskiarvio valvovalle viranomaiselle 31. joulukuuta 2017 mennessä. Riskiarviota on päivitettävä säännöllisesti, ja sen laadinnassa on otettava huomioon ilmoitusvelvollisen toiminnan luonne, koko ja laajuus. Riskiarvio on laadittava rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi. (ResL 2:3) Vuoden 2017 loppuun mennessä ilmoitusvelvollisen riskiperusteisesti arvioitujen menettelyjen oli myös oltava valmiina. (ResL 9:8)

Kuten aiemmin mainittua, uusi rahanpesulaki ja sen säädökset astuvat porrastetusti voimaan. Rahapeli-toimintaa koskevat säädökset asiakkaan tunnistamisesta ja henkilöllisyyden todentamisesta arpajaislaissa tarkoitettuja sähköisiä kanavia kautta, astuivat voimaan tammikuun 2018 ensimmäisenä päivänä. (ResL 9:8).

Vuoden 2019 puolella astuu voimaan säännökset koskien AVI:n ylläpitämää yrityspalvelurekisteriä ja valuutanvaihtorekisteriä. Ne, jotka ovat olleet merkittynä lain voimaan tullessa edellä mainittuihin rekistereihin, ovat velvollisia tekemään hakemus rahanpesun valvontarekisteriin merkitsemisestä kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. (ResL 9:8).

Ilmoitusvelvollisen tulee kerätä lain voimaantulosta alkaen asiakkaan tuntemiseen tarvittavat tiedot. Tämä pätee uusiin ja jo olemassa oleviin asiakassuhteisiin. Muita konkreettisia velvoitteita, joita ilmoitusvelvolliselle seurasi lain voimaantulossa ovat

- Velvollisuus ilmoittaa epäilyistä rahanpesun selvittelykeskukselle
- Ilmoitusvelvollisen sisäinen ilmiäntöjärjestelmä ilmoitettavien rikkomuksien varalle
- Työntekijöiden kouluttaminen ja tiedottaminen
- Säännösten noudattamisesta vastaavan vastuuhenkilön nimeäminen

Kokonaisuudistuksen seurauksena muutoksia tuli myös maksusuorituksien rajoihin ja rangaistuksien kokoihin. Aikaisemmin yhden suorituksen tai toisiinsa kytkeytyvien

suoritusten summa, joka asiakkaan kertaluontoiseen tunnistamiseen vaadittiin, oli 15 000 euroa. Kokonaisuudistuksen myötä raja laski 10 000 euroon. Vastaavasti rahapeli-toiminnassa asiakkaan tunnistamisraja laski 3 000 eurosta 2 000 euroon. (503/2008) Asiakkaan tunnistamisen rajojen alentuessa, laiminlyönneistä seuraavat sakot ovat kasvaneet suuremmiksi.

Kaikkien näiden muutosten seurauksena KRP:n rahanpesun selvittelykeskukselle on tullut aikaisempaa enemmän ilmoituksia epäilyistä. Eniten epäilyilmoituksia ovat tehneet yleistä maksujen välitystä tarjoavat yritykset sekä rahapelitoimintaa tarjoavat osapuolet. (Savon Sanomat 2018).

3 VEIKKAUS

Rahapeleillä tarkoitetaan pelejä, joissa asetetaan panokseksi ja voidaan voittaa rahaa. Rahapelien kirjo on valtava. Peleihin voidaan lukea mukaan esimerkiksi ruletti, erilaiset korttipelit, rahapeliautomaatit, urheiluedonlyönti, raaputusarvat, lotto ja hevosurheilu.

Ennen Suomessa on toiminut kolme eri rahapeliyhtiötä, jotka ovat vastanneet omista osa-alueistaan. Raha-automaattiyhdistys vastasi peliautomaateista ja kasinopeleistä, Fintoto Oy raviurheilusta ja Veikkaus Oy raha-arpajaisista sekä veikkaus- ja vedonlyöntipeleistä. Kaikki yhtiöt toimivat arpajaislain säädöksiensä alla. Vuodesta 2017 alkaen Suomessa on kuitenkin ollut vain yksi rahapeliyhtiö, Veikkaus Oy. Kolme yhtiötä fuusioituivat ja nyt Veikkaus vastaa kaikesta rahapelaamisesta Suomessa. Veikkauksen tehtävänä on toimia ja harjoittaa rahapelitoimintaa siten, että peleihin osallistuvien oikeusturva on taattu. Väärinkäytökset ja rikokset pyritään estämään parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi pelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja ehkäistään ja vähennetään mahdollisimman paljon. (Arpajaislaki 3 luku) Näiden ehtojen toteutukseksi Veikkauksella on hyvin harkittu organisaatorakenne ja sisäiset ohjeistukset, jotta henkilöstö osaa noudattaa vaadittua menettelyä.

Veikkaus Oy on kokonaan valtion omistama osakeyhtiö ja sillä on yksinoikeus rahapelien toimeenpanemiseen. (Arpajaislaki 3 luku) Suomessa rahapelejä on toimeenpantu yksinoikeudella jo 70 vuotta, jota ennen maassa vallitsi rikoslaissa säädetty rahapelien totaaliikielto. Veikkaus Oy on toiminut vuodesta 1976. Vedonlyöntipelien toimeenpano alkoi 1990-luvulla, mistä lähtien se on ollut suuri osa Veikkauksen toimintaa. Yksinoikeusjärjestelmän taustalla on alusta alkaen ollut tuottojen käyttö yleishyödyllisesti kansalaistoinnilliseen tarkoitukseen. (HE 207/2010 luku 1.1) Alla oleva kuvio näyttää, miten Veikkauksen tuottoja jaetaan avustuksina tänä päivänä.

Kuva 2. Mihin Veikkauksen pelien tuotto käytetään. (Veikkaus 2018a)

Rahamäärät, joita avustukseen jaetaan, ovat huomattavan suuria, joten monien suomalaisten mahdollisuudet harrastamiseen, liikkumiseen ja tervehtymiseen ovat Veikkauksesta riippuvaisia. Avustusten jaosta päättävät maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö. (Veikkaus 2018a).

Veikkauksen toiminta on hyvin monialaista. Rahapelipalveluja myydään sen omissa myymälöissä, kasinolla, ravintoloissa ja sähköisesti Veikkauksen nettisivuilla. Lisäksi lukuisat yhteistyökumppanit ovat ottaneet palveluita omaan valikoimaansa. Raha-automaatteja voi nähdä huoltoasemilla ja kaupan auloissa sekä raaputusarpoja päivittäiskauppan kassalla. Veikkaus Oy työllistää noin 2 000 henkilöä ja on yksi Suomen liikevaihdon ja tuoton mukaan listatuista TOP5-yhtiöistä. (Veikkaus 2018b)

Veikkauksen toiminta on hyvin valvottua ja säänneltyä. Oleellisin noudatettava laki yhtiön toiminnassa on arpajaislaki, mutta menettelyihin vaikuttavat myös rahanpesulaki, salassapitovelvollisuudet, valtioneuvoston asetus pelien toimeenpanosta, sisäministeriön asetus pelisäännöistä ja valtioneuvoston asetus tuottojen tilittämisestä ja käyttämisestä. Lisäksi, Suomen suurimpana verkkokauppana, yli 2 miljoonan asiakkaan tietokanta edellyttää luonnollisesti uuden tietosuojalain asetuksen tarkkaa implementointia ja asiakkaiden oikeusturvan turvaamista.

3.1 Etuasiakkuus -ohjelma

Kanta-asiakasohjelmat ovat yhä suosituimpia palveluntarjoajien piirissä. Niiden tavoitteena on saada kuluttaja keskittämään palvelunsa ja lisätä asiakasuskollisuutta. Monien muiden palveluntarjoajien tapaan myös Veikkauksella on oma kanta-asiakasohjelmansa. Veikkauksen Etuasiakas -ohjelma onkin yksi Suomen tunnetuimmista asiakasohjelmista etuineen. (Talouselämä 2016). Veikkauksella on Etuasiakkaita tällä hetkellä jo yli 2 miljoonaa. Etuasiakkaaksi rekisteröitymällä asiakas saa paljon erilaisia rahanarvoisia etuja Veikkauksen myyntipaikoissa ja yhteistyökumppaneilta. Etuihin kuuluu myös erilaisia arvontoja. (Veikka 2018b) Sopimusehtojen mukaan Etuasiakkaaksi voi rekisteröityä kuka tahansa yli 18-vuotias oikeustoimikelpoinen henkilö, jolla on suomalainen henkilöllisyystodistus. (Veikkaus 2018d). Lisäksi rekisteröinti vaatii suomalaisen tilinumeron. Asiakas voi rekisteröityä Etuasiakkaaksi itse sähköisesti Veikkauksen nettisivujen kautta tunnistuspalvelun avulla. Vaihtoehtoisesti asiakas voi hoitaa rekisteröitymisen Veikkauksen myymälöissä henkilökunnan avustuksella.

Veikkaus-kortin avulla asiakkaat pystyvät pelaamaan tunnistautuneena niin veikkauspelejä, kuten myös raha-automaateillakin. Sähköisesti pelaaminen on mahdollista myös tunnistautumisen jälkeen. Veikkauspelejä pelattaessa Veikkaus-kortin avulla, asiakas saa voittonsa suoraan peli- tai pankkitililleen. Raha-automaateilla pelattaessa tunnistautuneena saa käyttöönsä erilaisia etuja. Etuasiakkailla on käytössään tunnistautuneena myös enemmän työkaluja pelaamisensa hallintaan. Etuasiakkuus sisältää kolme eri tasoa, joista korkeimman saavuttaminen edellyttää muun muassa sähköisen pelitestin tekemisen.

Veikkaus on kertonut julkisissa tiedotteissaan, että pyrkii lähitulevaisuudessa täystunnistautuneeseen pelaamiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että raha-automaatteja tai muitakaan Veikkauksen tarjoamia palveluja ei pystyisi pelaamaan ilman Veikkaus-korttia. Tällä tavoitteella Veikkaus pyrkii vähentämään rahanpesun riskejä sekä rahapelaamisen haittoja. Täystunnistaminen ratkaisisi myös muita pelaamisen ongelmia, kuten alaikäisten pelaamisen.

3.2 Veikkauksen toimenpiteet rahanpesun estämiseksi

Asiakkaiden pelaamiseen ja muuhun rahaliikenteeseen on kohdistettava erilaisia valvontatoimia. Osa toimista perustuu järjestelmiin ja osa henkilökohtaisessa asiointitilanteessa tehtyihin havaintoihin ja tarkistuksiin. Osa valvontatoimista on automatisoituja, osa myyntipäätteiden pakollisien toimenpiteiden noudatettavia ja osa etenkin pelimyyjien päivittäiseen työhön kuuluvaa ohjeistuksien noudattamista. (Yritysturvallisuus 2017)

Veikka – Veikkauksen sisäinen intranet

Veikkaus Oy:ssä on noin 2 000 työntekijää. Siksi on tärkeää, että tieto ja toimintatavat kulkevat jokaiselle henkilöstön jäsenelle nopeasti ja selkeästi. Tähän tarkoitukseen Veikkauksella on oma intranet, Veikka. Veikasta jokainen löytää tarvitsemansa tiedon, jota työssään tarvitsee. Intrassa on löydettävissä paljon ohjeita ja toimintatapoja sekä tietoa yhtiöstä, peleistä ja organisaatiosta ja henkilöstöstä.

Veikassa ohjeet ja työkalut -osion alla on paljon tietoa ja linjauksia. Ohjeita löytyy laitteista ja järjestelmistä aina turvallisuusasioihin. Veikkauksen toiminnassa on paljon turvallisuutta koskevia näkökulmia, jotka työssä tulee ottaa huomioon. Osa on lainsäädännöllisiä linjauksia, kuten esimerkiksi rahanpesun valvonta.

Rahanpesun valvontaan liittyen intrassa on paljon tietoa, linkkejä sekä lomakkeita. Sivustolla kerrotaan tämän hetken linjaus aiheeseen, joka on työssä otettava huomioon. Uusin ohjeistus on vielä työn alla, mutta siihen asti pätevät vanhat ohjeistukset. (Veikka 2018b). Sivuilla kerrotaan myös, mitä rahanpesu tarkoittaa ja miksi se koskettaa Veikkausta. Ohjeiden ohella intrassa on linkitettynä aiheeseen liittyvä lainsäädäntö kaikkien luettavaksi. Lisäksi sivuilta löytyy johtoryhmän hyväksymät toimintaperiaatteet rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi.

Toimintaperiaatteet

Voimassa olevat Veikkauksen toimintaperiaatteet rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi on julkaistu 29.11.2017. Kohderyhmänä on koko yhtiön henkilöstö. Dokumentti sisältää yhtiön toiminnan luonteeseen, kokoon ja laajuuteen suhteutetut ja riskiarvioon perustuvat menettelytavat ja toimenpiteet, joilla yhtiö pyrkii tehokkaasti

vähentämään ja hallitsemaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä. Yritysturvallisuusyksikkö on vastuussa toimintaperiaatteiden ylläpidosta, mutta yksittäisten riskienarviointien laadinnasta vastaa Liiketoiminta -yksikkö. Yksittäiset riskiarviot koskevat esimerkiksi tiettyjä maksutapoja ja pelejä. Mahdollisten muutosten yhteydessä Veikkauksen johtoryhmä hyväksyy periaatteet, mutta jos muutoksia ei ole tapahtunut, johtoryhmä tarkastaa dokumentin vuosittain. Lopullinen vastuu toimintaperiaatteissa esitetyistä menettelytavoista ja periaatteista on yhtiön toimitusjohtajalla. (Yritysturvallisuus 2017)

Riskiarvio

Veikkauksen riskiarvion tavoitteena on tunnistaa ja arvioida rahanpesun ja terrorismin rahoittamiseen liittyviä riskejä yhtiön toiminnan luonne, koko ja laajuus huomioon ottaen. Riskiarvion kautta yhtiön vastuuhenkilöt laativat menettelytavat ja toimenpiteet, jotka ovat riittävät hallitsemaan ja pienentämään Veikkauksen toimintaan kohdistuvia riskejä.

Veikkauksen rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvien riskien arviointi perustuu yhtiön yleisen riskienhallinnan periaatteisiin ja tavoitteisiin, joihin sisältyy vaatimusten toteuttaminen. Tämä tarkoittaa sitä, että Veikkauksella tulee olla ajantasainen tieto liittyen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja hallintaan sekä sen riskeihin. Lisäksi yhtiön menetelmien ja raportointimallien tulee olla tarkoituksenmukaiset ja riittävät. (Yritysturvallisuus 2017)

Rahanpesuun liittyvien riskien arviointiprosessi sisältää toiminnalle luontaisten riskien tunnistamisen, todennäköisyyden arvioinnin asetetut hallinta- ja valvontakeinot huomioon ottaen. Jäännösriskin arviointi sekä jatkuva seuranta ja raportointi ovat myös osa prosessia. Raportointi dokumentoidaan osaksi Veikkauksen riskitietokantaa. (Yritysturvallisuus 2017) Riskiarvio käydään läpi vähintään kerran vuodessa valvovan viranomaisen, Poliisihallituksen, kanssa. Tässä yhteydessä tarkistetaan riskien lähtötaso, hallintakeinojen jälkeinen riskitaso, sekä tehdään tarvittavia muutoksia kunkin riskin kohdalla.

Asiakkaan tunteminen

Aikaisemmissa työn luvuissa on käsitelty asiakkaan tuntemista tarkemmin. Kaikki asiakkaan tuntemista koskevat toimenpiteet eivät koske Veikkauksen toimintaa. Veikkausta koskevia menettelyjä ovat kuitenkin identifiointi, verifiointi, asiakkaan liiketoimien

tarkoituksen ja laajuuden selvittäminen sekä jatkuva seuranta. Erilaisia tilanteita, joissa Veikkauksen tulee tunnistaa asiakas ovat

- asiakkuuden perustaminen
- kun asiakkaan asettama pelipanos tai lunastettava voitto on yksittäin tai toisiinsa kytkettyinä yhteensä 2 000 euroa tai enemmän
- asiakkaan epäilyttävä liiketoiminta tai
- jos kyseisen asiakkaan kanssa on jo aikaisemmin ollut epäilystä tämän henkilöllisyyden todentamistietojen riittävydestä tai luotettavuudesta.

Valvontailmoituksen tekemistapa riippuu asiakkaan pelitavasta ja paikasta. Jos asiakkaan tunteminen tulee tarpeelliseksi toto-pelejä pelattaessa, valvontailmoitus täytetään manuaalisesti. Veikkauspelien, voitonmaksun ja epäilyttävän liiketoimen yhteydessä asiakas tunnistetaan Altura-päätteen kautta, tai vaihtoehtoisesti manuaalisen ilmoituksen kautta. Jos asiakkaalla ei ole suomalaista henkilötunnusta, on täytettävä Alturan valvontailmoitus käsin. Asiamiehet voivat myös suorittaa tunnistamiseen liittyviä toimenpiteitä, kun myynti tapahtuu Alturalla ja kynnyсарvo, 2 000 euroa, täyttyy. Veikkaus seuraa jatkuvasti asiakassuhteita, joihin liittyy asiamiehen suorittamia asiakkaan tuntemista koskevia toimenpiteitä sekä asiamiesten toimia muutoinkin. Toistuvista poikkeamista myyntitapahtumissa ja voitonmaksuista voi seurata asiamiessopimuksen irtisanominen. (Yritysturvallisuus 2017)

Asiakkaan tuntemista koskevia tietoja Veikkauksen täytyy säilyttää viisi vuotta asiakassuhteen päättymisen jälkeen. Tällaisia tietoja ovat muun muassa nimi, henkilötunnus, henkilöllisyyden todentamiseen käytetty asiakirja ja sen numero, tieto kansalaisuudesta ja matkustusasiakirjan tiedot, oikeushenkilön täydellinen nimi ja rekisterinumero, tiedot asiakkaan toiminnasta, laajuudesta ja taloudellisesta asemasta sekä tehostetun tuntemisvelvollisuuden täyttämiseksi hankitut välittömät tiedot. Tehostetun tuntemisen menettelyjä tulee käyttää silloin, kun riskiarvion perusteella asiakkaaseen tai yksittäiseen liiketapahtumaan liittyy tavanomaista suurempi riski rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi. Tehostettujen menetelmien tulee käyttää myös silloin, jos asiakkaalla tai liiketapahtumalla on kytköksiä valtioon, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvittämisjärjestelmä luo arvioiden mukaan riskin EU:n sisämarkkinalle tai ei täytä kansainvälisiä velvoitteita. (Veikkaus 2018). Tehostetussa menettelyssä tuntemistoimia suoritetaan ajoituksen, toistuvuuden, määrän ja lähteiden puolesta laajemmin. Tietoja päivitetään tavallista tiheämmin ja mahdollisesti asiakassuhteen aloittamiselle tai jatkamiselle tulee hankkia suostumus ylemmältä johdolta. (Yritysturvallisuus 2017)

Ilmoituksen tekeminen

Veikkauksella ja sen työntekijöillä on velvollisuus tehdä ilmoitus mahdollisesta epäilyttävästä liiketoiminnasta rahanpesun selvittelykeskukselle. Ilmoituksessa tulee olla asiakkaan tuntemistiedot, tiedot liiketapahtuman laadusta, tapahtumaan liitettävien varojen määrästä ja valuutasta sekä siitä, mikä teki liiketapahtumasta epäilyttävän sekä tieto siitä suoritettiinko liiketapahtuma vai keskeytettiin se tai kieltäydyttiin siitä. Epäilyttävälle liiketapahtumalle ei ole olemassa eurorajaa, vaan ilmoitus tulee tehdä euromäärästä riippumatta aina kun liiketointa, varojen alkuperää tai asiakkaan henkilöllisyyden todenperäisyyttä on syytä epäillä. Ilmoitus on tehtävä etenkin silloin, jos liiketapahtuma vaikuttaa vielä selvityksenkin jälkeen epäilyttävältä, tai jos tapahtuman jälkeen käy ilmi jotain, joka tekee tapahtumasta epäilyttävän. (Yritysturvallisuus 2017)

Työntekijä, joka havaitsee liiketapahtumassa jotakin epäilyttävää, tunnistaa asiakkaan ja todentaa tämän henkilöllisyyden voimassa olevasta hyväksytystä asiakirjasta. Tämän jälkeen, hän täyttää asiakkaan kanssa asiakkaan tunnistaminen -lomakkeen henkilötiedot -osion. Lisäksi työntekijä täyttää muut havaintoon liittyvistä seikoista ja postittaa lomakkeen viipymättä riskiarvioinnista ja ilmoitusten lähettämisestä vastaavaan yksikköön. Vastaanotettuaan ilmoituksen, yksikkö käsittelee ja arvioi sen, ja mikäli se katsoo epäilyttävän liiketoimen kriteerien toteutuvan, lähetetään ilmoitus sähköisesti rahanpesun selvittelykeskukselle. (Yritysturvallisuus 2017)

Veikkauksen on lain nojalla keskeytettävä liiketapahtuma, jos se on epäilyttävä tai jos Veikkaus epäilee, että liiketapahtumaan liittyviä varoja käytetään terrorismin rahoittamiseen tai sen yritykseen. Kuitenkin, jos liiketoiminnan keskeytyksestä on haittaa tosiasiallisen edunsaajan selvittämiseen, voi liiketapahtuman suorittaa loppuun. (Yritysturvallisuus 2017)

Seuraavat luku sisältää salassa pidettävää tietoa. Lukua ei esitellä.

3.3 Haasteet rahanpesun estämisessä

3.4 Henkilöstön koulutus ja yhtenäiset menettelytavat

Rahanpesulaki velvoittaa, että ilmoitusvelvollisten tulee huolehtia työntekijöidensä kouluttamisesta rahanpesulain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen varmistamiseksi. Tästä syystä Veikkaus järjestää paljon verkko- ja lähikoulutuksia omalle henkilökunnalleen, mutta myös kumppaniverkoston kuuluville asiamiehille. Koulutuksien lisäksi asiakkaan tuntemiseen ja rahanpesun valvomiseen liittyen Veikassa on yksityiskohtaisia toimintaohjeita. Toimintaohjeita löytyy myös tietojen hankintaan, seurantaan, selonottovelvollisuuteen ja ilmoitusvelvollisuuteen liittyen. Ohje rahanpesun estämiseksi kuuluu myös osaksi asiamiessopimusta, jota asiamiehet sitoutuvat noudattamaan. Veikkauksen vastuullisuus- ja henkilöstöjohtaja on vastuussa siitä, että rahanpesulain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen sisäisestä valvonnasta. Pelienhallinta-yksikkö, joka käsittelee rahanpesu-ilmoituksia, on perehdytetty tehtäväänsä. Rahanpesun selvittelykeskukselle tehtävien ilmoitusten tekijöitä varten on määritelty omat toimenpiteensä työntekijöiden suojelemiseksi. (Yritysturvallisuus 2017)

Treenaamo – verkko-oppimisympäristö

Veikkauksella on oma verkko-oppimisympäristönsä, Treenaamo, jossa on paljon erilaisia koulutuksia ja kursseja työntekoon liittyen. Osa kursseista on velvoittavia, osa ohjavia ja osa työn tueksi. Kurssit sisältävät muun muassa järjestelmäohjeita, ensiapuohjeita, peli-ideoita, talousasioita, turvallisuusasioita, linjauksia ja myyntineuvoja. Kurssiohjelmaa on jaettu eri työtehtävien mukaan. Kirjautuessa oppimisympäristöön etusivulla on nähtävissä oma oppiminen ja mahdolliset kurssiohjelmat, jotka on suoritettava ja niiden määräaika. Treenaamo on tarkoitettu Veikkauksen omille työntekijöille sekä asiamiehille.

Rahanpesulakiin liittyen Treenaamosta löytyy kolme kurssia, yksi esimiehille, yksi pelinhoitajille ja yksi pelimyyjille. Rahanpesulaki pelimyyjille -kurssi kuuluu osaksi pelimyyjien peruskoulutusta ja se on suoritettava, jotta henkilö voi tehdä pelimyyjän työtehtäviä. Kurssi sisältää noin viiden minuutin pituisen videon, jossa kerrotaan rahanpesulaista ja sen edellyttämistä velvoitteista. Lisäksi Treenaamosta on löydettävissä asiakkaan tunnistamislomake. Lomake on nähtävillä tämän työn liitteissä.

3.5 Kokonaisuudistuksen seuraukset Veikkaukselle

Lakiuudistuksen seurauksena Veikkaukselle aiheutui tiettyjä toimenpiteitä, kuten riskiarvion laatiminen. Yritysturvallisuusyksikkö vastaa riskiarviosta sekä sen jatkuvasta päivittämisestä ja johtoryhmä lopullisesta hyväksymisestä. Vastuuhenkilöt ovat laatineet riskiarvion perusteella riittävät menettelytavat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi.

1.7.2019 alkaen AVI tulee pitämään uutta rahanpesun valvontarekisteriä. Uusi valvontarekisteri tulee korvaamaan aikaisemmat valuutanvaihto- ja yrityspalvelurekisterin. Veikkauksen Kasinon valuutanvaihto on toimintaa, jota AVI valvoo nyt ja jatkossakin uuden valvontarekisterin kautta. Tämän seurauksena Veikkauksen tulee tehdä hakemus uuteen rekisteriin merkitsemiseksi viimeistään 1.1.2020. Jatkossa rekisterissä olevien valvonnassa otetaan huomioon lakisääteisten velvoitteiden noudattaminen ja ulosottorekisterin tiedot. (Aluehallintovirasto 2018b). AVI:n valvoessa ainoastaan Kasinon valuutanvaihtotoimintaa, Veikkauksen muun toiminnan valvonnasta vastaa Poliisihallituksen Arpajaishallintayksikkö.

Ilmoitusvelvollisten täytyy huolehtia henkilöstönsä jatkuvasta kouluttamisesta muutoksien ja velvoitteiden sisäistämiseksi. Tästä syystä vuonna 2017 pelimyyjien peruskoulutukseen sisällytettiin rahanpesulakiin liittyvä verkkokurssi, joka suuntautuu Veikkauksen myyntipäätteiden kautta tapahtuvaan myyntiin. Verkkokurssi on pakollinen jokaiselle pelimyyntiä hoitavalle työntekijälle. Lisäksi Veikkauksen intranetissä on saatavilla paljon tietoa ja ohjeistuksia toiminnan tueksi ja apua esimerkiksi siihen, mitä kertoa asiakkaalle, joka kysyy muutoksista.

Näkyvin seuraus Veikkaukselle oli kaiketi kuitenkin asiakasrekisterin tietojen päivittäminen. Asiakkaan tunnistamista koskevien kynnysarvojen ja velvoitteiden muuttuessa tuli ilmoitusvelvollisten päivittää nykyisistä asiakkaistaan koskevat tiedot rekisteriin. Tämän seurauksena vuoden 2017 alussa alkoi koko vuoden mittainen kampanja tietojen päivittämiseksi. Etuasiakkaita ja etenkin aiemman Veikkaus Oy:n kanta-asiakkaita kutsuttiin tunnistautumaan myyntipaikkoihin voimassa olevien henkilöllisyystodistuksien kanssa. Jos asiakas ei tiettyyn määräaikaan mennessä saapunut todentamaan henkilöllisyyttään tai tehnyt tätä itse sähköisesti, passivoitiin hänen Etuasiakkuutensa ja tätä myöten hänen Veikkaus-korttinsakin. Kampanja työllisti henkilöstöä huomattavasti ja aiheutti närää asiakkaiden keskuudessa. Mielipahaa aiheutti muun muassa se, että asiakkaan piti

henkilökohtaisesti tulla tunnistautumaan myyntipaikkaan, eikä esimerkiksi omainen voinut tätä tehdä asiakkaan puolesta. Myös henkilöllisyystodistuksen sopivuus kirvoitti osan asiakkaista mieltä, kun kela-kortti ei kelvannutkaan verifiointiin. Tunnistautuminen koski Veikkauksen jokaista silloista rekisteröitynyttä asiakasta.

Asiakkaan tunnistamisen kynnysarvojen laskiessa ilmoitusten tekemisen tarve kasvoi. Vuonna 2016 rahanpesuilmoituksista 39% lähetettiin rahanpesun selvittelykeskukselle rahapelitoiminnan nimissä, yhteensä 12 165 kappaletta. (Rahanpesun selvittelykeskus 2017). Vuonna 2017 ilmoitusten määrä kasvoi 22 506 kappaleeseen ja rahapelitoiminnan osuus oli 46% kaikista ilmoituksista. Kaiken kaikkiaan epäilyilmoitusten määrä kasvoi vuonna 2017 69% edeltävästä vuodesta. (Rahanpesun selvittelykeskus 2018)

4 KYSELYTUTKIMUS HENKILÖSTÖLLE

4.1 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivista tutkimusta voidaan kutsua myös tilastolliseksi tutkimukseksi. Tilastollisen tutkimuksen pääpiirteitä ovat määrällisyys ja suuren otoksen hyödyntäminen. Kvantitatiivisella tutkimuksella selvitetään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä ongelmia. Käytettävän otoksen on oltava suuri, koska useimmiten kvantitatiivisella tutkimuksella selvitetään vallitsevia teemoja, keskiarvoja ja osuuksia yhteisöstä. Tilastolliset tutkimukset perustuvat useimmiten strukturoituihin kysymyksiin ja standardoituihin lomakkeisiin. Tutkimuksesta saatavat tulokset kuvaavat olemassa olevaa tilannetta ja raportoinnissa voidaan hyödyntää erilaisia kaavioita ja taulukoita. Pidempien johtopäätösten teko perustuu tutkijan omaan arviointiin saaduista tuloksista. (Heikkilä 2014, s 16)

4.2 Tutkimuksen tavoitteet ja toteutus

Hyvän tutkimuksen edellytyksenä on tarkoin suunniteltu kohderyhmä, menetelmät ja tavoite. Tutkimusmenetelmä muotoutuu tavallisesti tutkimuksen tavoitteiden pohjalta ja sen mukaan, mitä tutkitaan. Opinnäytetyöni tutkimusongelma on "Mitä tietoa ja kokemuksia Veikkauksen henkilöstöllä on työtehtäviin vaikuttavasta rahanpesulainsäädännöstä?". Tutkimuksen tavoitteena on selvittää henkilöstön kokemuksia ja tietoisuutta aiheesta. Työn alaongelma on "Miten työntekijät kokevat henkilöstön kouluttamisen nykyisen tilan?". Tutkimuksen avulla kartoitan lisäksi siis mielipiteitä käytössä olevasta verkkooppimisympäristöstä, Treenaamosta.

Toteutin tutkimukseni survey- eli kyselytutkimuksena. Se on tehokas keino kerätä tietoa suuresta otoksesta ja sen pohjana on suunnitelmallinen tutkimuslomake. (Heikkilä 2014, s 19) Laadittu kyselytutkimus on opinnäytetyön liitteenä työn lopussa. Määrällinen tutkimus oli työn tavoitteiden kannalta sopivin vaihtoehto, koska pyrin selvittämään koko yhtiön henkilöstön mielipiteitä ja tietoja. Strukturoitujen kysymyksien lisäksi kyselyssä oli mahdollista vastata osaan kysymyksistä avoimella vastauksella laajemman näkemyksen mahdollistamiseksi.

Kyselytutkimus on laadittu Webropol-työkalun avulla. Palvelimesta saadun julkisen linkin avulla kysely lähetettiin Veikkauksen henkilöstölle sähköpostitse. Kyselytutkimukseni

tarkemmaksi kohderyhmäksi muodostui pääsääntöisesti Veikkauksen palveluita myyvät työntekijät ja kunnossapidon henkilöstö. Veikkauksen pääkonttorilla työskenteleviä henkilöitä tutkimuksen aihe ei varsinaisesti koske eikä osa ole asiasta kuullutkaan. Tästä syystä heidät on jätetty kohderyhmän ulkopuolelle. Rahanpesulakiin liittyvät Treenaamon verkkokurssit ovat tarkoitettu pelimyyjille ja pelinhoitajille, jonka vuoksi he ovatkin kyselyn vastaajista keskiössä. Saatekirje, joka on nähtävillä liitteissä, ja vastauslinkki lähetettiin sähköpostitse Pelaamojen, Feel Vegasien, Kasinon, ravintolapeliin ja kunnossapidon henkilökunnalle. Kohderyhmään kuului yhteensä kaikki yksiköt huomioon ottaen yli 900 henkilöä ja vastausaikaa oli 10 päivää.

4.3 Luotettavuus

Tutkimuksen tuloksien ja mittauksen luotettavuutta voi horjuttaa useat tekijät. Edellytys luotettavuudelle on, että tutkimus on laadittu tieteelliselle tutkimukselle asetettujen kriteerien mukaan. Luotettavuutta kuvataan validiteetilla ja reliabiliteetilla. Validiteetti, eli pätevyys, tarkoittaa systemaattisen virheen puuttumista. (Heikkilä 2014, s 29) Jos käytetty mittari on validi, vastaukset ovat keskimääräisesti oikeita. Reliabiliteetilla tarkoitetaan luotettavuutta ja tuloksien tarkkuutta. Tulokset ja niistä tehtävät johtopäätökset eivät voi perustua sattumanvaraisiin vastauksiin. (Heikkilä 2014, s 30) Tästä syystä standardoidut tutkimuslomakkeet ovat hyviä reliabiliteetin lisäämiseksi. Yhdessä pätevyys ja luotettavuus muodostavat tutkimuksen kokonaisluotettavuuden.

Tutkimusta laadittaessa ja aineistoa kerätessä voi kuitenkin ilmetä virheitä, jotka heikentävät tutkimuksen kokonaisluotettavuutta. Laatuun vaikuttavia virheitä ovat

- käsittelyvirheet
- mittausvirheet
- peitto- ja katovirheet sekä
- otantavirheet.

Peitto- ja katovirheet ovat systemaattisia virheitä, harhoja, ja otantavirheet satunnaisia virheitä, jotka vaikuttavat luotettavuuden tarkkuuteen. (Heikkilä, 2014 s.185) Virheitä voi aiheuttaa esimerkiksi vastaajien virheelliset vastaukset, kyselyn vastaamisen keskeytys ja heikko vastausprosentti.

Seuraavat luvut sisältävät salassa pidettävää tietoa. Lukuja ei esitellä.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Vastaajien taustatiedot

5.2 Rahanpesulaki ja kokonaisuudistus

5.3 Uuteen perehdyttäminen

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

LÄHTEET

- Aluehallintovirasto, 2018a. Rahanpesulain valvonta. Viitattu 26.9.2018. <http://www.avi.fi/web/avi/rahanpesulain-valvonta#.WJmN1NvasiQ>
- Aluehallintovirasto, 2018b. Yrityspalvelurekisteri. Viitattu 22.10.2018. <https://www.avi.fi/web/avi/omaisuudenhoito-ja-yrityspalvelut?cssls=web>
- Arpajaishallinto, 2018. Arpajaishallinto. Viitattu 9.10.2018. <https://www.arpajaishallinto.fi/>
- Eduskunta 2010. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Viitattu 27.9.2018. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_207+2010.pdf
- Eur-Lex 2015. EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI (EU) 2015/849. Viitattu 3.10.2018. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/fi/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849>
- Finanssivalvonta 2010. Asiakkaan tunteminen - rahanpesun, terrorismin rahoittamisen sekä markkinoiden väärinkäytön estäminen. Viitattu 24.9.2018. <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Saan-tely/Maarayskokoelma/Uusi/Documents/2.4.std6.pdf>
- Finanssivalvonta, 2018. Rahanpesun ja rahoittamisen estäminen. Viitattu 20.9.2018. http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Valvonta/Rahanpesun_estaminen/Pages/Default.aspx
- Heikkilä T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 7., uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Oikeus.fi 2017. Ahvenanmaan raha-automaattiyhdistyksen entinen toimitusjohtaja syytteeseen rahanpesusta. Viitattu 3.10.2018. <https://oikeus.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2017/01/ahvenanmaanraha-automaattiyhdistyksenentinentoimitusjohtajasyytteeseenrahanpesusta.html>
- Peluuri, 2018. Rahapeliongelma Suomessa. Viitattu 18.10.2018. <https://peluuri.fi/fi/tietopankki/yleista-tietoa-rahapelaamisesta-ja-peliongelmasta/rahapeliongelma-suomessa>
- Poliisi, 2018a. Rahanpesun torjunta. Viitattu 9.10.2018. <https://www.poliisi.fi/rahanpesu>
- Poliisi, 2018b. Tervetuloa Poliisihallituksen sivuille. Viitattu 9.10.2018. <https://www.poliisi.fi/poliisihallitus>
- Rahanpesun selvittelykeskus, 2017. Vuosikertomus 2016. Viitattu 22.10.2018. https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/58225_Rahanpesun_selvittelykeskus_Vuosikertomus_2016.pdf?1f3c8b87a9eed488
- Rahanpesun selvittelykeskus, 2018. Vuosikertomus 2017. Viitattu 9.10.2018 ja 22.10.2018. https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/69070_Rahanpesun_selvittelykeskuksen_vuosikertomus_2017.pdf
- Savon Sanomat 2018. Rahanpesun sakot kasvavat – KRP sai 5 200 ilmoitusta pankeilta. Viitattu 3.10.2018. <https://www.savonsanomat.fi/talous/Rahanpesun-sakot-kasvavat-%E2%80%93-KRP-sai-5-200-ilmoitusta-pankeilta/1118928>
- Talouselämä, 2016. Tutkimus paljasti: Tätä kanta-asiakasohjelmaa suomalaiset arvostavat eniten. Viitattu 17.10.18. <https://www.talouselama.fi/uutiset/tutkimus-paljasti-tata-kanta-asiakasohjelmaa-suomalaiset-arvostavat-eniten/1117e6fa-354b-354e-a872-1cb0dca2f364>

Turun kauppakamari 2017. Uusi rahanpesulaki pähkinänkuoressa. Viitattu 26.9.2018 <https://turunkauppakamari.fi/2017/08/30/uusi-rahampesulaki-pahkinankuoressa/>

Veikka, 2018a. Etuasiakkuus. Viitattu 18.10.2018. <https://veikkaus.sharepoint.com/sites/Veikkausyriyksen/SitePages/Etuasiakkuus.aspx>

Veikka, 2018b. Ohjeet ja työkalut, Rahanpesun valvonta. Viitattu 15.10.2018. <https://veikkaus.sharepoint.com/sites/Ohjeet/SitePages/Rahanpesun-valvonta.aspx>

Veikkaus 2018a. Mihin Veikkauksen pelien tuotto käytetään. Viitattu 27.7.2018. <https://www.veikkaus.fi/fi/yritys#!/avustukset/avustuskohdeet>

Veikkaus 2018b. Mikä Veikkaus on. Viitattu 27.9.2018. <https://www.veikkaus.fi/fi/yritys#!/yritystietoa/mika-veikkaus-on>

Veikkaus, 2018c. Porukkapelit. Viitattu 19.10.2018. <https://www.veikkaus.fi/fi/porukkapelit?peilit=LOTTO,VIKING,EJACKPOT,KENO,JOKERI,AON#!/ohjeet>

Veikkaus, 2018d. Veikkauksen Etuasiakkuuden sopimusehdot. Viitattu 17.10.2018. <https://www.veikkaus.fi/fi/sopimusehdot>

YLE 2018a. Danske Bankin rahanpesukohu Virossa paisuu, summa yli tuplasti odotettua enemmän: laittomia rahansiirtoja 7 miljardilla. Viitattu 26.9.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10288119>

YLE 2018b. EU-komissio vaatii selvitystä – Danske Bank joutuu avaamaan rahanpesusotkunsaa. Viitattu 26.9.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10419300>

YLE 2018c. Ahvenanmaan raha-automaattiyhdistykselle 50 000 euron sakot rahanpesujutussa – syyttäjää oli vaatinut 700 000:ta euroa. Viitattu 3.10.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10096096>

Yritysturvallisuus, 2017. Toimintaperiaatteet rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi. Viitattu 15.10.2018. https://veikkaus.sharepoint.com/sites/Ohjeet/Turvallisuuden%20liitteet/toimintaperiaatteet_rahampesun_ja_terrorismin_rahamittamisen_estamiseksi.pdf

Arpajaislaki 23.11.2001/1047

Laki luottolaitostoinnasta 8.8.2014/610

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi 28.6.2017/444

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä 18.7.2008/503

Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista 7.8.2009/617

Rikoslaki 19.12.1889/39

Uhkasakkolaki 14.12.1990/1113

Saatekirje

Hei!

Olen kolmannen vuoden tradenomiopiskelija Turun ammattikorkeakoulusta. Pelisalimyyjänä olen koulun ohella toiminut nyt reilut kaksi vuotta. Olen työstämässä opinnäytetyötäni, joka koskee Veikkausta ja rahanpesulainsäädäntöä. Olennainen osa työtäni on kyselytutkimus, jonka laadin Veikkauksen henkilöstön, etenkin Pelaamoiden, Kasinon, Feel Vegasien, ravintolapeli- ja kunnossapidon henkilökunnan avulla. Siksi tarvitsenkin sinun apuasi.

Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa henkilöstön suhtautumista rahanpesulakiin sekä uusien asioiden perehdyttämiseen. Käsittelen vastaukset luottamuksellisesti, joten oman mielipiteen ilmaisu on enemmän kuin suotavaa. Lisäksi vastaukset tallentuvat täysin anonymieinä.

Tutkimus toteutetaan kyselyn avulla, jonka raportointi perustuu pitkälti vastauksien keskiarvoihin. Tulokset ja johtopäätökset tulen julkaisemaan lopullisessa opinnäytetyössäni. Jos sinulla on jotain kysyttävää, vastaan tietenkin mielelläni. Kyselyyn vastaaminen vie sinulta vain noin 15 minuuttia. Tiukan aikataulun vuoksi otan vastauksia vastaan 21.11 asti.

Pääset vastaamaan kyselyyn tästä linkistä: <https://www.webropolsurveys.com/S/D33D18E7C19D1F23.par>

Kiitos paljon jo etukäteen vastauksestasi, se merkitsee minulle paljon!

Emmi Virtanen
emmi.virtanen(at)edu.turkuamk.fi
1501403
Turun ammattikorkeakoulu

Kyselytutkimus

Taustatiedot

1. Ikä

- 18-25
- 26-34
- 35-44
- 45-54
- 55 tai enemmän

2. Korkein koulutusasteeni

- Peruskoulu
- Ylioppilastutkinto
- Ammattitutkinto
- Ammattikorkeakoulu
- Ylempi ammattikorkeakoulu
- Yliopisto

3. Olen ollut Veikkauksen ja/tai RAY:n Fintoton tai vanhan Veikkauksen palveluksessa yhteensä

- Alle vuoden
- 1 – alle 2 vuotta
- 2 – alle 5 vuotta
- 5 – alle 15 vuotta
- 15 vuotta tai kauemmin

4. Ammatinimikkeeni Veikkauksessa on

- Pelisalimyyjä
- Pelimymälävastaava
- Esimies
- Työskentelen johtoryhmässä
- Jokin muu, mikä?

5. Työskentely-alueeni

- Pelaamot
- Ravintolapelit
- Kasino ja raviradat
- Feel Vegasit
- Jokin muu, mikä?

Rahanpesulaki ja kokonaisuudistus

6. Olen tietoinen rahanpesulain vuoden 2017 kokonaisuudistuksesta

- Kyllä
- En

7. Olen tehnyt Treenaamosta rahanpesulakiin liittyvän verkkokurssin

- Kyllä
- En
- En muista

8. Jos vastasit kyllä, oliko verkkokurssi mielestäsi tarpeeksi kattava?

- Kyllä
- En tiedä
- Ei, siinä olisi tarvinnut olla lisäksi esimerkiksi tehtäviä aiheesta

9. Olen tutustunut Veikasta löytyvään dokumenttiin *Veikkauksen toimintaperiaatteet rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi*

- Kyllä
- En

10. Olen havainnut työssäni rahanpesun näkökulmasta epäilyttävää toimintaa

- Kyllä
- En

11. Jos vastasit kyllä, minkälaista toimintaa olet havainnut? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Suurien rahasummien kierrättämistä kassalla tai rahanvaihtokoneilla
- Voittojen lunastamisen jakaminen osiin tunnistautumisen kiertämiseksi
- Veikkaus-kortin väärinkäyttöä
- Runsasta pelaamista suurilla panoksilla
- Muuta, mitä?

12. Työtehtävissäni asiakkaan henkilöllisyyden todentaminen on tarpeellista

- 1 – 3 kertaa viikossa
- 4 – 7 kertaa viikossa
- 8 – 10 kertaa viikossa
- 11 kertaa tai useammin viikossa
- Minun ei tarvitse todentaa asiakkaiden henkilöllisyyttä työssäni

13. Valitse henkilöllisyyden varmentamiseen kelpaavat asiakirjat

- Passi
- Kela-kortti
- Henkilökortti
- Eurooppalainen sairaanhoitokortti
- Matkustusasiakirja
- Ajokortti
- Muukalaispassi

14. Valitse mielestäsi oikea asiakkaan tunnistamisen kynnysarvo

- 1500 euroa
- 1000 euroa
- 2000 euroa
- 3000 euroa

15. Tiedän mistä löydän Asiakkaan tunnistaminen -lomakkeen tarvittaessa

- Kyllä
- En

16. Olen joutunut käyttämään Asiakkaan tunnistaminen -lomaketta

- 1 – 3 kertaa
- 4 – 7 kertaa
- 8 – 10 kertaa
- 11 kertaa tai useammin
- En koskaan

Uusiin asioihin perehdyttäminen

17. Alla on väittämiä, joiden avulla on tarkoitus kartoittaa työntekijöiden mielipiteitä Treenaamo-oppimisympäristöstä. Valitse omaa mielipidettäsi lähinnä kuvaava vaihtoehto.

Väittämät	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Treenaamo-oppimisalue on selkeä ja helppokäyttöinen	1	2	3	4
Treenaamosta on helppo löytää tarvittava tieto aiheesta kuin aiheesta	1	2	3	4
Verkkokurssit ovat laajoja ja tarpeellisia	1	2	3	4
Verkkokurssit riittävät uusien ominaisuuksien oppimiseen	1	2	3	4
Verkkokurssien lisäksi tulisi olla laajempaa perehdytystä uuteen	1	2	3	4
Koen omaavani tarpeeksi työssä tarvitsemaani tietoa esimerkiksi lakisääteistä velvoitteista	1	2	3	4

Asiakkaan tunnistaminen -lomake

Asiakkaan tunnistaminen

Luottamuksellinen

Veikkauksella on lakisääteinen velvoite tuntee ja tunnistaa asiakkaansa. Tuntemisen tavoitteena on taloudellisen rikollisuuden, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen sekä turvallisen asioinnin tukeminen.

ASIAKKAAN/ PELAAJAN TUNNISTAMINEN JA HENKILÖLLISYDEN TODENTAMINEN

Sukunimi	Etunimet	Henkilötunnus (ulkomaalaisen syntymäaika)
Henkilöllisyyden todentamisessa käytetty asiakirja (voimassa oleva ja kuvallinen ; ei merkintää epäselvästä henkilöllisyydestä)		
☐ passi ☐ henkilökortti ☐ ajokortti ☐ Kela-kortti ☐ muukalaisspassi ☐ pakolaisen matkustusasiakirja ☐ oleskelulupakortti		
Asiakirjan numero	tai Asiakirjan viimeinen voimassaolopäivä	myöntämispaikka
Ulkomaalaisen asiakkaan, jolla ei ole suomalaista henkilötunnusta, kansalaisuus		

PELIT, JOIHIN RAHAPANOS TAI VOITONMAKSU LIITTYY

☐ Arvontapeli (esim. Lotto, Vikinglotto, Eurojackpot, Jokeri, Keno) ☐ Vedonlyönti (esim. Vakio, Pitkäveto) ☐ Toto-peli ☐ Raha-arpa ☐ Pöytäpeli (esim. Blackjack, Ruletti, Pokeri) ☐ Raha-automaatti / Rahanvaihtautomaatti (Veikkauksen omat pelipaikat)

RAHAPANOS / VOITONMAKSU / MAKSUTAPA

Rahapanos, peliostojen yhteissumma €	Maksettu ☐ käteisellä	Maksettu ☐ debit kortilla
Voitonmaksu, €	Maksettu ☐ käteisellä	Maksettu ☐ pankkitilille

LISÄTIEDOT / PELIEN TARKEMPI ERITTELY (esim. porukkapeli, pelin sarjanumero, henkilöllisyyden todentamisen epäonnistuminen, keskeytetty liiketoimi, havainnot asiakkaan tavanomaisesta poikkeavasta toimesta, kuten toisen henkilön käyttämisestä rahapelin ostossa tai voiton lunastamisesta, pyrkimyksestä välttää 2000 euron rajaa, poikkeuksellisesta käteisvarojen määrästä tms.)

POLIITISESTI VAIKUTUSVALTAINEN HENKILÖ (PEP) / ASIAKKAAN ILMOITTAMA VAROJEN ALKUPERÄ Onko asiakas itse, hänen perheenjäsenensä tai läheinen yhtiökumppaninsa toiminut viimeksi kuluneen vuoden aikana poliittisesti vaikutusvaltaisena henkilönä (PEP)?

☐ EI ☐ KYLLÄ	tarkempi selvitys, kuka ja missä
Jos vastasit kyllä, täytä tiedot varojen alkuperästä	
☐ palkkatulo ☐ yritystulo ☐ pääomatulo ☐ eläketulo ☐	

PÄIVÄYS JA MYYNTIPAIKAN TIEDOT

Päivämäärä ja kellonaika	Myyjän / Veikkauksen edustajan nimi (ja henkilönnumero)
Myyntipaikkatunnus (jos tiedossa)	Myyntipaikan nimi ja paikkakunta

Lähetä lomake viipymättä ilman postimaksua osoitteella:

Veikkaus Oy/ Tunnistamisilmoitukset
Info: RP000

puhelin 09 43 701
faksi 09 4370 8510

veikkaus.fi
Kotipaikka: Helsinki
Vtunnus 2765720.1